

Vihjeiden täsmällisyys

Vihjeen ja ratkaisusanan yhteyden tulee olla looginen ja täsmällinen, sanoo kuvaristikkosääntö 14.

Aika monella laatijalla näyttää olevan ajatuksissa hämäryyttä sanojen otanta ja otos kanssa. Viime aikoina olen nähnyt suht usein seuraavan vihje/vastaussanaparin: NÄYTE => OTANTA. Otanta ja otos eivät ole synonyymejä. Otanta on tiedonkeruumenetelmä, jossa perusjoukkoa tutkitaan ottamalla tutkimuskohteeksi vain osa siitä eli otos. On siis oikein vihjeittää NÄYTE => OTOS.

Joskus vähäinen vihjetila ohjaa valitsemaan vihjeen, joka ei täytä säännön 14 mittoja. Varsin usein näkee vihjeitettävän seuraavasti: EIVÄT USKO => PAKANAT tai EI USKO => ATEISTI. Jokainen uskonon tunnustaja (tai mitään uskontoa tunnustamaton) kyllä uskoo johonkin. Samoin ateistikin uskoo, omalla tavallaan.

Vähän edellistä vastaava, myös usein ristikoissa nähty, on: EIVÄT NAURA => TO-SIKOT. Uskon, että joka ainut ihminen nauraa. Kielitoimiston sanakirja kertoo sanasta tosikko: yksitoinen, huumorintajuton ihminen. Tuo edellä mainitsemani vihje saattaa sekoin olla niin yleinen siksi, että se sopii mukavasti myös puolen vihjeruudun suuruiseen tilaan.

Oma lajinsa ovat sellaiset vihjeet, jotka ovat ikään kuin samalla alueella kuin vastaussana, mutta eivät kuitenkaan tarkoita samaa. Tämän tyyppiset vihjeet näyttävät valitettavasti edelleen olevan lisääntymässä. Seuraavat esimerkit ovat kaikki parin viime kuukauden aikana ristikkolehdistä poimittuja.

NARU => KÖYSI: kumpaakin käytetään sitomis- ja kiinnipitämistarkoitukseen, mutta yritäpä kietoa lahjapaketin ympärille köysi!

SAVUKE => SIKARI: molemmilla on sama käyttötarkoitus, mutta tuotteina ovat kylä eri asioita. Kuvitelkaapa Winston Churchill tai J. K. Paasikivi röyhöttämässä savuketta!

AURA => KOLA: kumpaakin voi käyttää lumen siirtoon, mutta ovat kaksi eri asiaa. Lumiaura on yleensä auton työntäjä ja sillä puhdistetaan teitä, lumikolaa työntää ihminen kaksin käsin puhdistessaan piha-aluetta lumesta.

Laatijan on tärkeää noudattaa tarkasti ristikkosääntöä 14. Sanan tarkoitus kannattaa tarkistaa luotettavasta lähteestä. Esim. kaikki netistä löytyvät sanastot eivät ole ollenkaan luotettavia. Siksi laatijan kannattaakin jatkuvasti aktiivisesti kehittää oman kielikorpansa terävyyttä.

Antti Skyttä
antti.skytta@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoiheisiä kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen
kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/
ristikkoakatemia/